ZÁKON O OBCHODOVANÍ S EMISIAMI – POVINNOSTI A PRÍLEŽITOSTI

Ivan Mojík

Ministerstvo životného prostredia SR, tel. 02/5956 2220

Zákon o obchodovaní s emisiami je nový právny predpis, ktorý vznikol najmä z potreby transponovať smernicu 2003/87/EC z 13.10.2003, zakladajúcu schému pre obchodovanie s kvótami skleníkových plynov.

Samotný zákon však nie je výlučne transpozíciou uvedenej smernice. Okrem povinných účastníkov schémy podľa smernice (sú uvedení v tabuľke A prílohy č.1 zákona), rozširuje pravidlá na:

- ďalších povinných účastníkov v schéme pre skleníkové plyny, ktorí však nespadajú pod smernicu, lebo majú nižšiu, než stanovenú kapacitu (tabuľka B prílohy č.1 zákona)
- dobrovoľných účastníkov v schéme pre skleníkové plyny
- účastníkov v systéme obchodovania s inými znečisťujúcimi látkami (sú uvedení v tabuľke C prílohy č.1 zákona) – prevzaté a modifikované zo Zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia

Pokiaľ ide o skleníkové plyny, zákon *de facto* zavádza pre zdroje ich emisií novú základnú povinnosť neprekročiť pridelenú resp. vlastnenú emisnú kvótu. Ostatné povinnosti, vyplývajúce zo zákona, tvoria zabezpečovací aparát k tejto novej základnej povinnosti.

Vo vzťahu k ostatným znečisťujúcim látkam (zatiaľ je to len oxid siričitý) táto základná povinnosť nie je nová, ale zabezpečovací aparát sa upravil, aby bol podľa možnosti jednotný ako pre oxid siričitý, tak aj pre skleníkové plyny.

Prevádzkovateľ prevádzky, v ktorej sa vykonáva niektorá činnosť z prílohy č.1 zákona:

- musí mať povolenie na vypúšťanie skleníkových plynov alebo znečisťujúcich látok (o povolenie musí požiadať OÚ ŽP)
- dodržiavať určené emisné kvóty (§11 ods.1 písm.o/ Zákona č. 478/2002 Z.z.)

- musí predložiť OÚ ŽP každoročne (do 15.2. SO_2, do 15.3. CO_2) správu o emisiách z prevádzky počas predchádzajúceho kalendárneho roka, v prípade skleníkových plynov overenú oprávneným overovateľom
- predložiť správcovi registra každoročne túto správu (CO_2 najneskôr do 30.4. s potvrdením OÚ ŽP o jej správnosti) a odovzdať mu časť kvóty príslušnej znečisťujúcej látky alebo CO_2 v množstve rovnajúcom sa emisiám tejto látky z prevádzky počas predchádzajúceho kalendárneho roka

Kvóty sú prideľované bezplatne a budú existovať na účtoch v registri. Podstatný je vzťah medzi veľkosťou kvóty na účte a emisiami v predchádzajúcom roku. Tu môžu nastať v zásade dve situácie:

a) stav na účte je nižší ako emisie
b) stav na účte sa rovná alebo je vyšší ako emisie

V prípade a) má prevádzkovateľ problém – zaplatí vysokú pokutu, ktorá ho však neoslobodzuje od povinnosti zaobstarať si chýbajúcu kvótu na trhu.

V prípade b) je prevádzkovateľ v omnoho lepšej situácii. Ak má dokonca na účte viac, ako potrebuje na pokrytie svojich emisií, vytvára to príležitosť na zlepšenie finančnej situácie podniku. Podobne, ak má možnosť investovať do opatrenia, ktorým sa znížia emisie skleníkových plynov, môže takto zlepšiť návratnosť investície.

Na finančné prostriedky sa prebytok emisnej kvóty premení jej predajom. Zákon umožňuje emisnú kvótu alebo jej časť predať; záujemcom o kúpu bude najpravdepodobnejšie prevádzkovateľ v situácii podľa prípadu a).

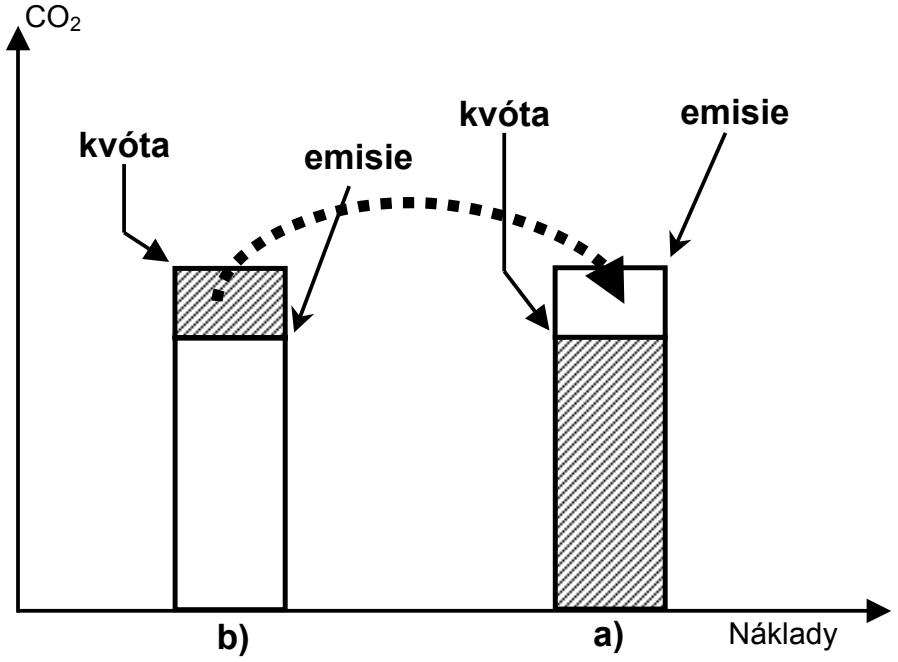

Smernica 2003/87/EC a jej transpozícia do národných legislatív členských štátov EÚ vytvára rámec pre to, aby účastníci takéhoto obchodu boli nielen z jedného štátu, ale môžu byť z rozdielnych členských krajín. Vo väčšine z 15 krajín "pôvodnej" EÚ pritom budú prevládať podniky s nedostatkom emisných kvót, u nás a väčšine nových členov bude skôr kvót prebytok.

Pre povinných účastníkov v schéme pre skleníkové plyny, ktorí spadajú pod smernicu, všetko začne 1.januára 2005, pričom alokácia kvót už prebehla a vzťahuje sa na obdobie 2005-2007.

Povinní účastníci v schéme pre skleníkové plyny, ktorí však nespadajú pod smernicu, sa podľa nášho zákona riadia prakticky rovnakým režimom, ako účastníci spadajúci pod smernicu, avšak všetko sa bude odohrávať v prostredí Kjótskeho protokolu. Alokácia preto prebehne až na obdobie 2008-2012. Tu sa potenciálni partneri pre obchody neobmedzujú len na záujemcov z krajín EÚ, ale rozširujú sa na všetky krajiny, uvedené v prílohe B Kjótskeho protokolu.

V prípade, že Kjótsky protokol dovtedy nenadobudne platnosť, pôjde o výlučne domácu schému, avšak je pravdepodobné, že aj v takomto prípade bude zaujímavé pre podniky, pochádzajúce z niektorej krajiny prílohy B Kjótskeho protokolu, kúpiť od našich vlastníkov nadbytočné emisné kvóty.

Povinní účastníci nespadajúci pod smernicu budú – ako je zrejmé z prílohy č.1 tabuľky B zákona – menšie podniky, ktoré zriedka budú mať kapacitu, aby sa mohli priamo pohybovať na trhu s emisnými kvótami. V takom prípade budú môcť obchody realizovať s využitím sprostredkovateľskej firmy, ktorá im dokáže nájsť partnera a dohodnúť výhodnejšie podmienky.

Zákon o obchodovaní s emisiami tak vytvára podmienky, motivujúce prevádzkovateľov zdrojov emisií skleníkových plynov k realizácii opatrení na zníženie emisií, prípadne môže prispieť k získaniu finančného prospechu tam, kde už k významnejšiemu zníženiu emisií skleníkových plynov došlo.